



КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

від 16 грудня 2022 р. № 1153-р
Київ

Про схвалення Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року та затвердження операційного плану її реалізації у 2022-2024 роках

1. Схвалити Стратегію реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року, що додається.
2. Затвердити операційний план реалізації у 2022-2024 роках Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року, що додається.
3. Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, відповідальним за виконання операційного плану, затвердженого цим розпорядженням, подавати щороку до 1 березня Міністерству юстиції інформацію про стан виконання операційного плану для її узагальнення.
4. Міністерству юстиції подавати щороку до 1 квітня Кабінетові Міністрів України звіт про стан реалізації Стратегії, схваленої цим розпорядженням.

Прем'єр-міністр України

Д. ШМИГАЛЬ

Інд. 80

СХВАЛЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 16 грудня 2022 р. № 1153-р

СТРАТЕГІЯ
реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року

I. Аналіз поточного стану справ, тенденції та обґрунтування щодо
необхідності розв’язання виявлених проблем

З огляду на необхідність запровадження комплексних довгострокових змін та з метою визначення напрямів розвитку національної системи виконання кримінальних покарань відповідно до стандартів Ради Європи триває реформування пенітенціарної системи, незважаючи на широкомасштабну збройну агресію Російської Федерації проти України.

У пенітенціарній системі протягом останніх років вдалося досягти таких результатів:

утворено нові органи та установи, зокрема Департамент з питань виконання кримінальних покарань як міжрегіональний територіальний орган Мін'юсту із статусом юридичної особи публічного права, державні установи “Центр пробації”, “Генеральна дирекція Державної кримінально-виконавчої служби України”, “Центр охорони здоров’я Державної кримінально-виконавчої служби України”;

створено Єдиний реєстр засуджених та осіб, взятих під варту;

проведено заходи з оптимізації діяльності установ виконання покарань та їх підприємств;

частково здійснено ремонти камер, будівель та споруд установ виконання покарань і слідчих ізоляторів з метою покращення умов утримання засуджених та осіб, взятих під варту;

забезпечено постачання до установ виконання покарань та слідчих ізоляторів продуктів харчування належної якості, переглянуто та розширено переліки продуктів харчування, предметів першої потреби, інших речей та предметів, які засуджені та особи, взяті під варту, можуть отримувати в посилках (передачах) та бандеролях, купувати в крамницях слідчих ізоляторів, установ виконання покарань і зберігати при собі;

створено умови для функціонування мультирежимних установ виконання покарань;

розширено можливості доступу засуджених до Інтернету;

частково впроваджено систему ефективного відеомоніторингу (центри відеомоніторингу, GPS-трекери, портативні відеореєстратори);

запроваджено модель здійснення альтернативних заходів та санкцій (пробації), яка передбачає поєднання нагляду та надання соціальної, психологічної та іншої підтримки для забезпечення виправлення засуджених і їх повернення до самостійного загальноприйнятого соціально-нормативного життя в суспільстві;

удосконалено нормативно-правову та організаційну базу діяльності органів пробації, розроблено національні інструменти пробації (оцінка ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення, індивідуальний план роботи із засудженими, пробаційні програми, оцінка якості роботи персоналу тощо);

забезпечено впровадження важливої складової кримінальних проваджень - досудової доповіді;

створено модель ювенальної пробації, що сприяє забезпеченню інтересів дитини, яка перебуває у конфлікті із законом, у великих містах утворено мережу центрів ювенальної пробації;

забезпечено евакуацію засуджених та осіб, взятих під варту, до більш безпечних місць тримання;

адаптовано систему роботи уповноважених органів з питань пробації в умовах воєнного стану (створено робочі місця на більш безпечних територіях для працівників, що виїхали з тимчасово окупованих територій або територій, на яких ведуться активні бойові дії, узгоджено порядок виконання судових рішень стосовно засуджених, звільнених з випробуванням, яких було мобілізовано до Збройних Сил України, під час іспитового строку);

створено систему взаємодії між державними органами та громадськими організаціями з надання послуг суб'єктам пробації, необхідних для мінімізації ризиків вчинення повторних кримінальних правопорушень та забезпечення безпеки громади, запроваджена волонтерська діяльність у пробації.

Проте з метою розв’язання проблем структурного характеру у пенітенціарній системі виникла потреба у прийнятті комплексної довгострокової стратегії.

Стратегія реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року (далі - Стратегія) є програмним документом, що визначає напрями подальшого реформування і функціонування пенітенціарної системи.

Метою Стратегії є створення гуманістичної системи виконання кримінальних покарань, що гарантуватиме безпеку суспільства і забезпечуватиме соціальну адаптацію засуджених та осіб, взятих під варту.

Основні цілі Стратегії:

створення належних умов тримання засуджених та осіб, взятих під варту;

створення ефективної системи запобігання та протидії катуванням, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню;

забезпечення права на охорону здоров'я та медичну допомогу, соціальний захист в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах;

збільшення кількості випадків застосування покарань та запобіжних заходів, не пов'язаних з ізоляцією від суспільства, та подальший розвиток органів пробації;

удосконалення методів та інструментів виправлення і ресоціалізації засуджених та їх подальше впровадження;

забезпечення належного рівня безпеки та правопорядку в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах;

формування ефективної моделі підготовки та діяльності персоналу органів і установ пенітенціарної системи;

розширення можливостей цифровізації пенітенціарної системи.

Стратегія базується на таких основних принципах:

верховенство права, законність і справедливість;

повага до людської гідності, повне та всебічне дотримання прав і свобод людини та громадянина;

рівність і недискримінація у сфері виконання кримінальних покарань та пробації;

пріоритет застосування заохочувальної політики над каральною;

диференціація та індивідуалізація виконання кримінальних покарань;

раціональне застосування примусових заходів і стимулювання правослухняної поведінки;

поєднання динамічної та статичної безпеки, а також пропорційності обмежень, що застосовуються до засуджених;

нульова толерантність до корупції;

об'єктивність та обґрунтованість визначення проблем у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, оцінки їх масштабу, пошук оптимальних варіантів розв'язання таких проблем;

конкретність, досяжність цілей та вимірюваність очікуваних результатів реалізації Стратегії;

забезпечення своєчасного реагування на виклики, що виникають у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, застосування інноваційних підходів;

інклюзивність і широке залучення до моніторингу та оцінки прогресу реалізації Стратегії заінтересованих сторін;

відкритість процесу реалізації Стратегії.

Наведені принципи не є вичерпними.

II. Опис проблем, які обумовили прийняття Стратегії

Система кримінальної юстиції та наявний механізм ресоціалізації засуджених потребують удосконалення з врахуванням руйнівних наслідків широкомасштабної військової агресії Російської Федерації проти України.

Станом на 1 січня 2022 р. в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах утримувалась 48251 особа, що становить 111,7 особи на 100 тис. населення і дорівнює в цілому середньому показнику інших країн Ради Європи, проте перевищує відповідні показники розвинутих країн.

Моральна застарілість і матеріальна зношеність ресурсів системи органів та установ виконання покарань, руйнування та пошкодження інфраструктури (гуртожитків, камер, інших приміщень та обладнання) внаслідок воєнних дій, вимушене ущільнення установ виконання покарань, недостатній обсяг фінансування не дають змоги повноцінно реалізовувати політику і реформувати сферу виконання кримінальних покарань та пробації. Протягом останніх років пенітенціарна система фінансувалася на рівні 47,78 відсотка загальної потреби і, як наслідок, стандарти виконання кримінальних покарань, умови тримання, медичне, матеріально-технічне забезпечення засуджених та осіб, взятих під варту, не повною мірою і не в усіх установах відповідають європейським стандартам, що призводить до збільшення кількості рішень Європейського суду з прав людини щодо порушення прав засуджених та осіб, взятих під варту, в Україні і відповідно до фінансових, репутаційних та іміджевих втрат держави.

Недостатність прогресу у вирішенні питання покращення умов тримання призвела до ухвалення Європейським судом з прав людини “пілотного” рішення у справі “Сукачов проти України” (заява № 14057/17, рішення від 30 січня 2020 р.), у якому Європейський суд з прав людини дійшов висновку, що порушення прав, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод (далі - Конвенція) та Протоколами до неї, свідчать про наявність в Україні тривалої структурної проблеми неналежних умов тримання осіб під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту.

Відповідно до практики Європейського суду з прав людини засуджені та ув'язнені повинні триматися під вартою в умовах, які відповідають вимогам статті 3 Конвенції та гарантують повагу до людської гідності під час відбуття ними призначеного покарання. Органи державної влади повинні створити в пенітенціарних установах такий режим і умови, що не перевищують мінімальний рівень страждань, який особа може зазнавати під час відбуття покарання. Крім того, умови тримання під вартою, що порушують права людини, не можуть бути виправдані відсутністю ресурсів.

Інфраструктура пенітенціарної системи і до війни не відповідала міжнародним стандартам. Умови тримання у багатьох слідчих ізоляторах та установах виконання покарань не задовольняють базові потреби засуджених та осіб, взятих під варту, і прирівнюються Європейським судом з прав людини до катувань, що ускладнює досягнення завдань виправлення та ресоціалізації засуджених, зменшення кількості повторних злочинів і надзвичайних подій.

Європейським судом з прав людини неодноразово зверталась увага, зокрема, на переповненість слідчих ізоляторів, недостатню кількість та низьку якість продуктів харчування, неналежну медичну допомогу, нестачу денного світла та свіжого повітря, невинуваті режимні обмеження.

Умови позбавлення волі, особливості середовища засуджених та осіб, взятих під варту, потребують створення додаткових гарантій захисту людини в місцях позбавлення волі, у тому числі з урахуванням воєнних викликів.

Неефективне реагування на національному рівні на заяви, скарги засуджених та осіб, взятих під варту, щодо неналежної поведінки працівників пенітенціарної системи та інших засуджених та осіб, взятих під варту, неефективне розслідування скарг на таке поведіння, вплив тюремної субкультури та злочинного середовища створюють передумови для визнання Європейським судом з прав людини, Європейським комітетом з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поведінню чи покаранню, іншими міжнародними організаціями та експертами фактів порушень положень Конвенції у зв'язку із катуванням, жорстоким, нелюдським та/або таким, що принижує гідність, поведінням чи покаранням.

На сьогодні порушення вимог статті 3 “Заборона катування” Конвенції у зв'язку з нелюдським та/або таким, що принижує гідність, поведінням, якого зазнали заявники з огляду на переповненість у камерах, неналежні умови тримання під вартою та ненадання належної медичної допомоги під час тримання під вартою, а також статті 13 “Право на ефективний засіб юридичного захисту” Конвенції у зв'язку відсутністю ефективного юридичного засобу захисту за такими скаргами, констатоване Європейським судом з прав людини у близько 190 справах щодо України, з яких 133 справи перебувають під посиленням наглядом Комітету міністрів Ради Європи як такі, що не є виконаними.

З огляду на значну кількість справ такої категорії, що становлять майже п'яту частину загальної кількості справ, які перебувають на контролі Комітету міністрів Ради Європи, можна дійти висновку, що зазначене порушення Конвенції є однією з основних підстав порушення справ проти України.

Ураховуючи характер проблеми, яка триває з 2005 року, Комітет міністрів Ради Європи щороку вносить відповідні рішення Європейського суду з прав людини до порядку денного чергових засідань з метою оцінки поточного стану їх виконання відповідно до статті 46 Конвенції.

Слід зазначити, що невиконання таких рішень Європейського суду з прав людини негативно впливає на міжнародний імідж України та спричиняє надмірне навантаження на державний бюджет. Лише за останні п'ять років за рішеннями Європейського суду з прав людини заявникам було виплачено понад 1 млн. євро присудженої сатисфакції внаслідок порушення статті 3 Конвенції у зазначеній категорії справ.

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поведінню чи покаранню, представники якого з 1998 року відвідують органи і установи пенітенціарної системи та перевіряють умови тримання і поведіння із засудженими та особами, взятими під варту, публікує доповіді про виявлені проблеми та надає рекомендації, зокрема щодо приведення умов тримання до міжнародних стандартів; збільшення житлової площі на особу та недопустимість колективного тримання; покращення медичного забезпечення та поступової інтеграції надання медичної допомоги засудженим та особам, взятим під варту, у єдиному (загальному) медичному просторі; забезпечення достатньої кількості персоналу пенітенціарної системи та встановлення позитивних відносин між ними і засудженими та особами, взятими під варту; неприпустимості катувань з боку персоналу пенітенціарної системи, залякування та насильства одних в'язнів над іншими; гуманізації системи виконання покарань.

Під час реалізації права засуджених та осіб, взятих під варту, на охорону здоров'я та медичне обслуговування Європейським судом з прав людини, Європейським комітетом з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поведінню чи покаранню констатовано порушення медичного і немедичного характеру та зазначено, що потребує удосконалення діагностики та лікування загальносоматичних і соціально небезпечних захворювань, зокрема ВІЛ-інфекції, туберкульозу та вірусних гепатитів. Необхідно модернізувати правові та організаційні засади надання психіатричної допомоги особам з психічними розладами, у тому числі шляхом впровадження програм лікування з використанням лікарських засобів замісної підтримувальної терапії. Існує потреба у створенні належних умов тримання і здійсненні реабілітаційних заходів, спрямованих на оздоровлення таких осіб.

Також необхідно забезпечити доступність для осіб з інвалідністю соціальних, медичних, реабілітаційних та інших послуг.

Слід також поновити підхід до тримання в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах засуджених та осіб, взятих під варту, залежно від їх стану здоров'я.

Ефективне використання наявних ресурсів Державної кримінально-виконавчої служби у частині рівномірного розміщення засуджених, створення гідних умов тримання, дотримання санітарно-гігієнічних норм, а також застосування кримінальних покарань, не пов'язаних із позбавленням волі, орієнтування на ресоціалізацію засудженого, зміну його поведінки без ізоляції від суспільства залишається перспективним, ефективним та економним підходом в умовах війни.

Одним із шляхів поліпшення ситуації у слідчих ізоляторах, установах виконання покарань є розвиток пробації та вдосконалення порядку застосування альтернативних позбавленню волі методів покарання.

Серед проблем, що потребують розв’язання, - відсутність стовідсоткової паспортизації ув’язнених та засуджених.

Протягом тривалого часу у соціально-виховній та психологічній роботі із засудженими і особами, взятими під варту, спостерігається формальний підхід до процесу виправлення та ресоціалізації, а також залишковий принцип уваги до відділів соціально-виховної та психологічної роботи.

Інструменти вивчення, оцінки засуджених та виховного впливу на них були малоефективними, а їх застосування - непослідовним.

Сучасний інструментарій впливу на засуджених ще тільки формується, а наявний - не гарантує створення умов для ресоціалізації в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, що сприятиме зміні поведінки засуджених та запобігатиме вчиненню ними правопорушень після звільнення.

Є потреба у розширенні переліку інструментів, форм соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими під час відбування покарання і після звільнення, удосконалення порядку надання засудженим освітніх послуг, забезпечення корисної зайнятості засуджених, ефективного використання їх вільного часу.

Регламентація порядку та умов виконання і відбування кримінальних покарань, організація охорони в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, контроль і нагляд за особами, які тримаються в місцях позбавлення волі, забезпечення стабільної та контрольованої оперативної обстановки у виправних закладах, організація взаємодії з органами державної влади, правоохоронним органами та прийняття у зв’язку із цим організаційно-управлінських рішень не повною мірою враховують новітні підходи щодо охорони та нагляду, забезпечення безпеки і стану правопорядку засуджених та осіб, взятих під варту.

Зміна соціальних пріоритетів, усунення надмірних обмежень у сфері виконання кримінальних покарань, застосування сучасних інженерно-технічних засобів охорони та нагляду, співпраця з органами державної влади та органами місцевого самоврядування повинні сприяти впровадженню динамічної безпеки, розвитку прогресивної системи виконання кримінальних покарань, формуванню безпечного середовища та гарантування безпеки громадян.

Виконання завдань у сфері виконання кримінальних покарань нерозривно пов’язане з мотивацією, розумінням цілей реформування пенітенціарної системи та відповідним рівнем компетентності персоналу органів та установ виконання покарань і пробації.

Складні умови служби та праці, неналежне матеріальне, соціально-правове забезпечення та непрестижність служби зумовлюють, з однієї сторони, “кадровий голод”, а з іншої, - високі корупційні ризики.

Пенітенціарна система потребує залучення працівників, здатних виконувати завдання з виконання покарання із застосуванням сучасних підходів і методів роботи. Проте відомче навчання не є актуальним та збалансованим і не задовольняє потреб пенітенціарної системи.

Високий рівень цифровізації суспільства, необхідність аналізу великого обсягу даних для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень потребують впровадження нових методів та інструментів роботи пенітенціарної системи, розвитку цифрової інфраструктури, підвищення рівня цифрової та комп’ютерної грамотності персоналу, виділення фінансування для впровадження інформаційних технологій та інновацій.

У системі органів та установ виконання покарань відсутні належні технічні, програмні рішення (онлайн-платформи, бази даних тощо) для удосконалення діяльності, прискорення та підвищення рівня зручності, безпечності обміну інформацією, її оброблення, систематизації та аналізу.

Відсутність або застарілість матеріально-технічного забезпечення, низький рівень комп’ютерної грамотності персоналу, недоліки забезпечення доступу до Інтернету суттєво ускладнюють впровадження інформаційних технологій та інновацій, нових методів та інструментів роботи, розвитку цифрової інфраструктури органів та установ виконання покарань.

III. Нормативно-правові акти, що діють у відповідній сфері

Ця Стратегія ґрунтується на таких документах:

Загальна декларація прав людини, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р.;

Основні принципи поведження з в’язнями, прийняті Генеральною Асамблеєю ООН 14 грудня 1990 р.;

Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження і покарання, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1984 р.;

Мінімальні стандартні правила ООН щодо поведження із в’язнями, прийняті Генеральною Асамблеєю ООН 17 грудня 2015 р.;

Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов’язаних із тюремним ув’язненням (Токійські правила), прийняті Генеральною Асамблеєю ООН 14 грудня 1990 р.;

Правила ООН стосовно поведження з ув’язненими жінками і засобів покарання для жінок-правопорушниць без позбавлення їх свободи (Бангкокські правила), прийняті Генеральною Асамблеєю ООН 21 грудня 2010 р.;

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод;

Європейські пенітенціарні правила (Рекомендація № R (2006) 2), ухвалені Комітетом міністрів Ради Європи 11 січня 2006 р. на 952-й зустрічі заступників Міністрів;

Правила Ради Європи про пробацію (Рекомендація CM/Rec (2010) 1), ухвалені Комітетом міністрів Ради Європи 20 січня 2010 р. на 105-му засіданні заступників Міністрів;

Рекомендація CM/Rec (2017) 3 щодо громадських санкцій та заходів, ухвалена Комітетом міністрів Ради Європи 22 березня 2017 р. на 1282-му засіданні заступників Міністрів;

Європейський кодекс етики працівників пенітенціарних закладів, ухвалений Комітетом міністрів Ради Європи 12 липня 2012 р.;

Указ Президента України від 24 лютого 2021 р. № 72 “Про річні національні програми під егідою Комісії Україна - НАТО”;

Національна стратегія у сфері прав людини, затверджена Указом Президента України від 24 березня 2021 р. № 119;

Програма діяльності Кабінету Міністрів України, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 р. № 471 (Офіційний вісник України, 2020 р., № 50, ст. 1571);

Керівні принципи щодо набору, добору, освіти, професійної підготовки та підвищення кваліфікації працівників пенітенціарних установ та пробації, ухвалені на 76-му пленарному засіданні Європейського комітету з проблем злочинності (CDPC) від 25 квітня 2019 року.

IV. Стратегічні цілі, завдання та очікувані результати

1. Створення належних умов тримання засуджених та осіб, взятих під варту

Стратегічна ціль передбачає створення гуманного середовища, забезпечення безпечності тримання, прав засуджених та осіб, взятих під варту, приведення матеріально-технічного забезпечення установ виконання покарань та слідчих ізоляторів і умов тримання у відповідність з вимогами національного законодавства та міжнародно-правових актів.

Завданнями з реалізації цієї стратегічної цілі Стратегії є:

приведення у відповідність з міжнародними стандартами матеріально-побутових та санітарно-гігієнічних умов тримання засуджених та осіб, взятих під варту;

відновлення та оновлення інфраструктури установ виконання покарань та слідчих ізоляторів, що розташовані на підконтрольних територіях;

створення механізму, спрямованого на поновлення прав засуджених та осіб, взятих під варту, у зв'язку з неналежними умовами тримання;

поступовий перехід від системи колективного до блочного (маломісного) тримання;

створення модельної пенітенціарної установи.

2. Створення ефективної системи запобігання та протидії катуванням, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню

Заборона катування та жорстокого поводження, закріплена у Конвенції, має абсолютний характер, що не передбачає жодних винятків навіть у випадках надзвичайних ситуацій, що становлять загрозу для безпеки держави.

Оскільки запобігання катуванням є міжнародним зобов'язанням України, потрібно створити прозорий та ефективний механізм, призначений забезпечити дотримання прав засуджених і осіб, взятих під варту, через запобігання та протидію катуванням і жорстокому поводженню.

Реалізація стратегічної цілі сприятиме зменшенню кількості випадків катувань та інших видів жорстокого поводження, формуванню у персоналу фундаментальних цінностей - поваги до особистості та прав людини.

Завданнями з реалізації цієї стратегічної цілі Стратегії є:

імплементация положень Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Мінімальних стандартних правил ООН щодо поводження з в'язнями та Правил ООН стосовно поводження з ув'язненими жінками і засобів покарання для жінок-правопорушниць без позбавлення їх свободи (Бангкокські правила), Європейських в'язничних правил та рекомендацій Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню в національну правову систему;

створення та забезпечення функціонування подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій (зовнішніх та внутрішніх) з метою додержання прав і свобод людини і громадянина, які перебувають у слідчих ізоляторах, установах виконання покарань, закладах охорони здоров'я державної установи “Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України”;

удосконалення процедури фіксації тілесних ушкоджень засуджених та осіб, взятих під варту, медичними працівниками відповідно до рекомендацій Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню;

формування взаємовідносин персоналу пенітенціарної системи та засуджених на засадах динамічної безпеки;

модернізація центрів відеоспостереження в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, у тому числі в частині застосування портативних відеореєстраторів;

протидія негативному впливу злочинної субкультури та неформальної тюремної ієрархії.

3. Забезпечення права на охорону здоров'я та медичну допомогу, соціальний захист в установах виконання покарань та слідчих ізоляторів

Метою стратегічної цілі є забезпечення прав засуджених та осіб, взятих під варту, на охорону здоров'я та медичну допомогу відповідно до національних і міжнародних норм, зокрема створення належних умов для лікування, забезпечення ліками, регулярний та систематичний контроль за хворими на соціально небезпечні інфекційні хвороби, а також проведення профілактичних та інформаційних заходів для запобігання підвищенню рівня захворюваності на ВІЛ/СНІД, туберкульоз або інші тяжкі хвороби.

Завданнями з реалізації цієї стратегічної цілі Стратегії є:

удосконалення людино-орієнтованої моделі медичної допомоги засудженим та особам, взятим під варту;

розширення доступу засуджених та осіб, взятих під варту, до медичних послуг і поетапна інтеграція пенітенціарної медицини до єдиного медичного простору;

створення належних умов для надання ефективної медичної допомоги;

підвищення рівня знань та кваліфікації медичних працівників;

забезпечення протидії поширенню соціально небезпечних захворювань серед засуджених та осіб, взятих під варту;

забезпечення надання належної медичної допомоги засудженим та особам, взятим під варту, із психічними та поведінковими розладами, у тому числі внаслідок вживання психоактивних речовин;

забезпечення медичним обслуговуванням осіб з інвалідністю.

4. Збільшення кількості випадків застосування покарань та запобіжних заходів, не пов'язаних з ізоляцією від суспільства, та подальший розвиток органів пробачії

Основою стратегічної цілі є збільшення кількості застосування видів покарання, альтернативних позбавленню волі, без ізоляції від суспільства, через те що ефективність покарання забезпечується його невідворотністю, а не суворістю. Такий підхід дасть можливість забезпечити ресоціалізацію засудженого, коригування його поведінки без ізоляції від суспільства. Завдяки такому підходу засуджений не втрачає роботу, сімейні відносини та соціальні зв'язки і, як результат, зменшується вплив факторів, що спонукають до вчинення кримінальних правопорушень. Також реалізація зазначеної цілі означатиме для держави економію бюджетних коштів, передбачених для утримання в установах виконання покарань.

Завданнями з реалізації цієї стратегічної цілі Стратегії є:

розроблення та внесення змін до кримінального, кримінального процесуального і кримінально-виконавчого законодавства, що спрямовані на зміну системи покарань, альтернативних позбавленню волі;

удосконалення порядку застосування запобіжних заходів у вигляді застави та тримання під вартою;

запровадження пробачійного нагляду як виду покарання без ізоляції від суспільства;

розширення практики та удосконалення механізму застосування громадських робіт;

удосконалення механізму виконання покарання у виді штрафу (збільшення строку розстрочки виплати штрафу);

удосконалення порядку застосування умовно-дострокового звільнення на підставі результатів оцінки криміногенних ризиків з урахуванням міжнародного досвіду.

5. Удосконалення методів та інструментів виправлення і ресоціалізації засуджених та їх подальше впровадження

Реалізація стратегічної цілі передбачає удосконалення роботи над криміногенними потребами засуджених, зокрема в наданні підтримки і допомоги у подоланні залежностей, залученні до корисної зайнятості, підвищенні освітнього рівня та професійних навичок, вирішенні соціально-побутових питань під час підготовки до звільнення.

Також стратегічна ціль передбачає удосконалення механізму взаємодії установ виконання покарань, органів пробачії та суб'єктів соціального патронажу, спрямованого на соціальну адаптацію засуджених. Імплементация завдань за стратегічною ціллю сприятиме зниженню рівня злочинності.

Завданнями з реалізації цієї стратегічної цілі Стратегії є:

запровадження оцінки криміногенних ризиків та індивідуального планування у діяльності органів та установ виконання покарань;

розроблення та впровадження корекційних програм, у тому числі з урахуванням залежностей засуджених;

удосконалення системи психологічної допомоги засудженим та особам, взятим під варту;

удосконалення механізму співпраці між установами виконання покарань, уповноваженими органами з питань пробачії, релігійними і громадськими організаціями;

зміна підходів до залучення до корисної зайнятості засуджених та осіб, взятих під варту, створення додаткових стимулів для залучення засуджених до праці як засобу ресоціалізації;

розширення можливостей для здобуття засудженими формальної (загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти), неформальної та інформальної освіти (у тому числі з використанням дистанційних технологій);

удосконалення системи організації доступу до Інтернету засуджених та осіб, взятих під варту.

6. Забезпечення належного рівня безпеки та правопорядку в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах

Стратегічна ціль спрямована на формування та впровадження ефективних інноваційних підходів у сфері забезпечення правопорядку та безпеки в пенітенціарній системі, зменшення кількості правопорушень та надзвичайних ситуацій, зміну взаємовідносин між персоналом органів і установ пенітенціарної системи та засудженими на засадах взаємоповаги і законності.

Завданнями з реалізації цієї стратегічної цілі Стратегії є:

удосконалення правової регламентації процедури виконання кримінального покарання, забезпечення безпеки та прав учасників пенітенціарного процесу;

модернізація інженерно-технічних засобів охорони і нагляду для забезпечення відповідності сучасним вимогам фізичної безпеки і гарантування безпеки персоналу та засуджених;

забезпечення використання новітнього екіпірування персоналу та спеціальних засобів.

7. Формування ефективної моделі підготовки та діяльності персоналу органів і установ пенітенціарної системи

Ефективність реформування пенітенціарної системи залежить від рівня підготовки її кадрового складу, тому реалізація стратегічної цілі передбачає формування вмотивованого та високопрофесійного персоналу органів і установ пенітенціарної системи, здатного виконувати функції виправлення і ресоціалізації засуджених на основі найсучасніших підходів і методів роботи, а також створення за новими стандартами належних умов праці та соціального захисту персоналу.

Завданнями з реалізації цієї стратегічної цілі Стратегії є:

поліпшення умов праці персоналу органів і установ пенітенціарної системи;

впровадження ефективної системи мотивації персоналу та підвищення престижу служби в органах і установах пенітенціарної системи;

створення цілісної системи підготовки персоналу з постійним залученням до несення служби в органах та установах виконання покарань та уповноважених органах пробації;

створення умов для профілактики професійної деформації та емоційного вигорання персоналу пенітенціарної системи та пробації.

8. Розширення можливостей цифровізації пенітенціарної системи

Метою стратегічної цілі є забезпечення збирання, використання та аналізу даних у пенітенціарній системі для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень. Для досягнення зазначеної цілі необхідно здійснити удосконалення всіх технологічних процесів відповідно до сучасних вимог, а саме переведення документообігу та обліку матеріальних ресурсів в електронну форму; модернізацію єдиної бази даних про засуджених та осіб, взятих під варту, з метою оперативної комунікації між органами та установами пенітенціарної системи, а також відповідними органами державної влади; впровадження автоматизованої системи оцінки криміногенних ризиків та електронного моніторингу (електронних браслетів) для забезпечення ефективного контролю за засудженими без ізоляції від суспільства.

Розширення цифровізації пенітенціарної системи сприятиме прозорості системи та зменшенню корупційних ризиків.

Завданнями з реалізації цієї стратегічної цілі Стратегії є:

модернізація Єдиного реєстру засуджених та осіб, взятих під варту, у тому числі розширення його аналітичного функціонала;

впровадження електронного моніторингу на пробації;

створення та впровадження автоматизованої системи обліку матеріальних ресурсів;

впровадження та забезпечення функціонування системи збору даних для цілей комплексної оцінки виправних колоній, слідчих ізоляторів, установ виконання покарань, закладів охорони здоров'я та державних підприємств Державної кримінально-виконавчої служби;

впровадження електронних послуг у медичній сфері;

впровадження електронних систем бухгалтерського, кадрового та статистичного обліку (МІА);

впровадження електронного документообігу в органах та установах пенітенціарної системи.

Очікувані результати та індикатори виконання завдань наведено у додатку до Стратегії.

V. Порядок реалізації та оцінка виконання Стратегії

Реалізація цієї Стратегії передбачена на період до 2026 року і здійснюватиметься шляхом виконання операційних планів реалізації у 2022-2024, 2025 і 2026 роках (далі - операційний план), що розробляються Мін'юстом із залученням представників органів державної влади, інститутів громадянського суспільства, міжнародних експертів.

Мін'юст проводить моніторинг та оцінку прогресу реалізації Стратегії і може залучати представників інших центральних органів виконавчої влади, а також за згодою представників інших державних органів, установ та організацій, представника Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, народних депутатів України, представників громадських

об'єднань та міжнародних організацій. За результатами моніторингу і оцінки прогресу реалізації Стратегії Мін'юст готує пропозиції та рекомендації щодо вжиття невідкладних заходів для забезпечення ефективної реалізації Стратегії.

Під час проведення оцінки прогресу реалізації Стратегії можуть братися до уваги адміністративні дані, статистична інформація, результати соціологічних досліджень, опитувань громадської думки, моніторингу дотримання прав і свобод людини в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, що здійснюються органами державної влади, Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, інститутами громадянського суспільства, міжнародними організаціями.

Мін'юст щороку не пізніше 1 квітня оприлюднює на офіційному веб-сайті аналітичний звіт про стан виконання Стратегії за попередній рік, який містить узагальнену оцінку прогресу реалізації Стратегії в цілому та за кожною стратегічною ціллю; інформацію про виконання операційного плану за попередній рік; рекомендації щодо необхідності внесення змін до Стратегії та операційного плану, а також пропозиції стосовно вжиття органами державної влади, установами та організаціями невідкладних заходів з метою забезпечення ефективної реалізації Стратегії, виконання операційного плану та розв'язання основних проблем у сфері виконання кримінальних покарань.

VI. Фінансове забезпечення реалізації Стратегії

Заходи з реалізації цієї Стратегії здійснюються протягом 2022-2026 років за рахунок коштів державного бюджету та інших не заборонених законодавством джерел, у тому числі міжнародної технічної допомоги. Операційним планом реалізації Стратегії передбачено ряд заходів, які потребують додаткового бюджетного фінансування і можуть бути здійснені лише за його наявності. Такі заходи підлягають коригуванню після прийняття закону про Державний бюджет України на відповідний рік з урахуванням реальних можливостей бюджету.

Додаток
до Стратегії

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ІНДИКАТОРИ ВИКОНАННЯ
Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року

ЗАТВЕРДЖЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 16 грудня 2022 р. № 1153-р

ОПЕРАЦІЙНИЙ ПЛАН
реалізації у 2022-2024 роках Стратегії реформування пенітенціарної
системи на період до 2026 року



Про схвалення Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року та
затвердження операційного плану її реалізації у 2022-2024 роках
Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія, План від 16.12.2022 № 1153-р
Прийняття від 16.12.2022
Постійна адреса:
<https://zakon.rada.gov.ua/go/1153-2022-%D1%80>

Законодавство України
станом на 08.11.2024
чинний

1153-2022-р

Документи та файли

-  Сигнальний документ —

 f521902n196.docx від 29.12.22 15:45, 53 кб
-  Сигнальний документ —

 f521902n195.docx від 29.12.22 15:45, 114 кб

Публікації документа

- Урядовий кур'єр від 23.12.2022 — № 271
- Офіційний вісник України від 03.01.2023 — 2023 р., № 1, стор. 200, стаття 33, код акта 115635/2022